

پیش‌گفتار

یکی از مهم‌ترین سرمایه‌های هر کشور که سهم قابل توجهی از جمعیت کل کشور را به خود اختصاص می‌دهند، جوانان آن کشور هستند که با استعداد و خلاقیت خود می‌توانند عامل مهمی در توسعه و پیشرفت جامعه باشند. بدیهی است این مهم نیازمند توجه ویژه سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان برای استفاده از منابع موجود در جهت حل مسائل و بهبود وضعیت اقتصادی- اجتماعی جوانان است. از این حیث، بررسی و مطالعه‌ی دقیق روند شاخص‌های جمعیتی در گروه سنی جوانان می‌تواند منبع اطلاعاتی مهمی برای تدوین برنامه‌ها باشد. در سال‌های اخیر مسائل مختلف مرتبط با جوانان مانند وضعیت اشتغال، بیکاری، ازدواج و غیره توجه سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان کشور را به خود جلب کرده است.

هرگونه برنامه‌ریزی و اقدام برای سرمایه‌گذاری بر روی جوانان که آینده‌سازان این مملکت هستند، بدون وجود پشتوانه‌ای از آمار و اطلاعات دقیق و متقن امکان‌پذیر نمی‌باشد. شاخص‌های بسیار متعددی از سوی مرکز آمار ایران به عنوان دستگاه متولی تولید آمار کشور، در حال تولید است ولی متأسفانه این شاخص‌ها و اطلاعات تولید شده به صورت مناسبی در جامعه علمی و یا بخش سیاست‌گذاری کشور مورد استفاده قرار نمی‌گیرد. از این رو تجمیع و تحلیل اطلاعاتی که برای تولید آن هزینه انسانی و ریالی بسیاری صرف شده است، باید اولویت اصلی محققان و مراکز علمی کشور باشد تا با ارائه آن روند تصمیم‌گیری در کشور بتواند تسهیل و در خدمت توسعه بلند مدت آن قرار گیرد.

با توجه به اهمیت بالای این مسأله، این طرح پژوهشی به درخواست صندوق جمعیت سازمان ملل، توسط پژوهشکده‌ی آمار و با همکاری مرکز آمار ایران با هدف تحلیل شاخص‌های اجتماعی و اقتصادی جوانان در دستور کار قرار گرفت.

این پژوهش در گروه پژوهشی آمارهای اقتصادی پژوهشکده‌ی آمار با همکاری آقای دکتر محمدصادق علی‌پور، به عنوان مجری طرح و آقایان دکتر نادر حکیمی‌پور، محمد غلامی و خانم‌ها مهرانوش میرمحمد و منصوره پرویزحمیدی به عنوان همکاران اصلی انجام شده است که بدین وسیله از همه این عزیزان صمیمانه تشکر و قدردانی می‌شود.

گروه پژوهشی آمارهای اقتصادی

پژوهشکده‌ی آمار

فهرست مطالب

۱	تعاریف و مفاهیم
۱-۱-۱-۱.....	۱-۱- تعاریف و مفاهیم
۷-۱-۱-۲.....	۲-۱- شاخص‌های بکار رفته
۱۱	تحولات جمعیتی، مهاجرت و آموزش جوانان
۱۱-۱-۱-۲.....	۱-۲- تحولات جمعیتی جوانان
۱۳-۱-۱-۲.....	۱-۲-۱- روند شاخص‌های عمده جمعیت کل و جمعیت جوان
۱۶-۱-۲-۲.....	۲-۱-۲- توزیع سنی جنسی جمعیت جوان
۱۷-۱-۲-۳.....	۳-۱-۲- توزیع جوانان بر حسب جنس، سن و وضع سکونت
۱۹-۱-۲-۴.....	۴-۱-۲- توزیع جوانان بر حسب جنس، سن و نوع خانوار
۲۱-۱-۲-۵.....	۵-۱-۲- توزیع جمعیت جوانان در استان‌ها
۲۴-۲-۲.....	۲-۲- آموزش جوانان
۲۷-۳-۲.....	۳-۲- مهاجرت جوانان
۳۳	ازدواج، زناشویی و باروری جوانان
۳۳-۱-۳.....	۱-۳- سن ازدواج
۳۵-۲-۳.....	۲-۳- وضع زناشویی جوانان
۳۹-۳-۳.....	۳-۳- تأخیر در ازدواج جوانان
۴۱-۴-۳.....	۴-۳- بررسی وضعیت باروری
۴۳	فعالیت اقتصادی جوانان
۴۴-۱-۴.....	۱-۴- نرخ مشارکت، نرخ بیکاری نسبت اشتغال جوانان
۴۸-۲-۴.....	۲-۴- نرخ بیکاری کشور و نرخ بیکاری جوانان
۵۰-۳-۴.....	۳-۴- تحلیلی بر هزینه‌های خانوار دارای سرپرست جوان
۵۰-۱-۳-۴.....	۴-۳-۱- بررسی متوسط هزینه‌های خانوارهای شهری در گروه‌های سنی
۵۰-۲-۳-۴.....	۴-۳-۲- آزمون آماری برای متوسط هزینه در نقاط شهری کشور
۵۱-۳-۳-۴.....	۴-۳-۳- بررسی متوسط هزینه‌های خانوارهای روستایی در گروه‌های سنی
۵۱-۴-۳-۴.....	۴-۳-۴- آزمون آماری برای متوسط هزینه در نقاط روستایی کشور
۵۲-۴-۴.....	۴-۴- توزیع خانوارهای دارای سرپرست جوان

۵۳-۴-۵- ویژگی‌های مسکن و امکانات در اختیار خانوارهای دارای سرپرست جوان..... ۵۳

۵۳-۴-۵-۱- نگاهی به تعداد واحدهای مسکونی معمولی..... ۵۳

۵۵ پیوست‌ها

۵۹ مرجع‌ها

فهرست جدول‌ها

- جدول ۱-۲-۱- روند شاخص‌های عمده‌ی جمعیتی در کشور از ۱۳۳۵-۱۳۹۵..... ۱۲
- جدول ۲-۲-۲- جمعیت جوان بر حسب گروه سنی و جنس ۱۳۳۵-۱۳۹۵..... ۱۷
- جدول ۲-۳- جمعیت جوان بر حسب گروه سنی، جنس و وضع سکونت ۱۳۹۰..... ۱۷
- جدول ۲-۴- جمعیت جوان بر حسب گروه سنی، جنس و وضع سکونت ۱۳۹۵..... ۱۸
- جدول ۲-۵- جمعیت جوان بر حسب گروه سنی، جنس و نوع خانوار ۱۳۹۰..... ۱۹
- جدول ۲-۶- درصد جمعیت جوان بر حسب گروه سنی، جنس و نوع خانوار ۱۳۹۰..... ۲۰
- جدول ۲-۷- جمعیت جوان بر حسب گروه سنی، جنس و نوع خانوار ۱۳۹۵..... ۲۰
- جدول ۲-۸- درصد جمعیت جوان بر حسب گروه سنی، جنس و نوع خانوار ۱۳۹۵..... ۲۰
- جدول ۲-۹- نسبت جنسی جوانان بر حسب گروه سنی و نوع خانوار برای سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۵..... ۲۱
- جدول ۲-۱۰- جمعیت جوان کشور بر حسب استان به تفکیک جنس ۱۳۹۰ و ۱۳۹۵..... ۲۲
- جدول ۲-۱۱- درصد باسوادی در جمعیت جوان به تفکیک جنس و وضع سکونت..... ۲۴
- جدول ۲-۱۲- درصد جمعیت جوان در حال تحصیل به تفکیک جنس و وضع سکونت..... ۲۵
- جدول ۲-۱۳- جمعیت جوان بر حسب جنس، سن، وضع سواد و سطح سواد ۱۳۹۰..... ۲۶
- جدول ۲-۱۴- جمعیت جوان بر حسب جنس، سن، وضع سواد و سطح سواد ۱۳۹۵..... ۲۶
- جدول ۲-۱۵- مهاجران جوان بر حسب مبدا و مقصد آخرین مهاجرت..... ۲۸
- جدول ۲-۱۶- مهاجران جوان بر حسب جنس و استان محل اقامت قبلی..... ۳۰
- جدول ۲-۱۷- درصد مهاجران جوان بر حسب جنس و استان محل اقامت قبلی..... ۳۱
- جدول ۲-۱۸- نسبت جنسی مهاجران جوان به تفکیک استان طی دوره‌های ۱۳۸۵-۱۳۹۰ و ۱۳۹۰-۱۳۹۵..... ۳۲
- جدول ۳-۱- میانگین سن در اولین ازدواج بر حسب جنس در کشور از سال ۱۳۳۵ تا ۱۳۹۵..... ۳۴
- جدول ۳-۲- وضع زناشویی جوانان بر حسب گروه سنی و جنس ۱۳۹۰- (نفر)..... ۳۶
- جدول ۳-۳- وضع زناشویی جوانان بر حسب گروه سنی و جنس ۱۳۹۰- (درصد)..... ۳۶
- جدول ۳-۴- وضع زناشویی جوانان بر حسب گروه سنی و جنس ۱۳۹۵- (نفر)..... ۳۷
- جدول ۳-۵- وضع زناشویی جوانان بر حسب گروه سنی و جنس ۱۳۹۵- (درصد)..... ۳۷
- جدول ۳-۶- روند درصد جوانان هرگز ازدواج نکرده از کل جمعیت جوان به تفکیک گروه سنی و جنس ۱۳۳۵-۱۳۹۵..... ۳۹
- جدول ۳-۷- میزان‌های باروری ویژه سنی و کل در ایران به تفکیک مناطق شهری و روستایی..... ۴۱
- جدول ۳-۸- شاخص‌های عمده‌ی نیروی کار جوانان در کشور ۱۳۸۵-۱۳۹۵..... ۴۴

- جدول ۴-۲- مقایسه روند نرخ بیکاری جوانان در برابر نرخ بیکاری کشور ۱۳۸۵-۱۳۹۵ ۴۸
- جدول ۴-۳- روند نرخ بیکاری کشور و نرخ بیکاری جوانان به تفکیک مناطق شهری و روستایی ۱۳۸۵-۱۳۹۵ ۴۹
- جدول ۴-۴- تعداد و متوسط هزینه کل خانوار بر حسب گروه سنی سرپرست خانوار در نقاط شهری- ۱۳۹۵ ۵۰
- جدول ۴-۵- تعداد و متوسط هزینه کل خانوار بر حسب گروه سنی سرپرست خانوار در نقاط روستایی- ۱۳۹۵ ۵۱
- جدول ۴-۶- خانوارهای معمولی دارای سرپرست جوان بر حسب جنس و گروه سنی سرپرست و تعداد اعضای خانوار ۵۲
- جدول ۴-۷- واحدهای مسکونی معمولی و تراکم خانوار در واحد مسکونی کشور جوانان، ۱۳۷۵-۱۳۹۵ ۵۴
- جدول ۴-۸- مساحت زیربنای مسکونی در گروه‌های عمده سنی سرپرست خانوار (متر مربع)- ۱۳۹۵ ۵۴

فهرست شکل‌ها

- نمودار ۱-۲- روند ترکیب سنی جمعیت ۱۳۳۵-۱۳۹۵ ۱۴
- نمودار ۲-۲- ترکیب سنی جمعیت کشور..... ۱۵
- نمودار ۳-۲- روند رشد جمعیت ۱۳۳۵-۱۳۹۵ ۱۶
- نمودار ۴-۲- توزیع نسبی جمعیت جوان بر حسب وضع سکونت..... ۱۹
- نمودار ۵-۲- درصد جمعیت جوان بر حسب جنس و به تفکیک استان ۱۳۹۰ ۲۳
- نمودار ۶-۲- درصد جمعیت جوان بر حسب جنس و به تفکیک استان ۱۳۹۵ ۲۳
- نمودار ۷-۲- درصد جمعیت جوان در حال تحصیل ۲۵
- نمودار ۸-۲- توزیع نسبی جمعیت جوان بر حسب سواد ۲۷
- نمودار ۹-۲- توزیع نسبی مهاجران جوان بر حسب نوع مهاجرت ۲۹
- نمودار ۱-۳- میانگین سن در اولین ازدواج ۳۵
- نمودار ۲-۳- توزیع نسبی جمعیت جوان بر حسب وضع زناشویی ۳۸
- نمودار ۳-۳- روند تأخیر در ازدواج جوانان..... ۴۰
- نمودار ۴-۳- روند باروری کل جوانان به تفکیک مناطق شهری و روستایی طی سال‌های ۱۳۶۵ تا ۱۳۹۵ ۴۲
- نمودار ۱-۴- روند شاخص‌های عمده نیروی کار جوانان ۱۳۸۵-۱۳۹۵ ۴۵
- نمودار ۲-۴- روند نرخ مشارکت جوانان به تفکیک جنس طی سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۹۵ ۴۷
- نمودار ۳-۴- نرخ بیکاری جوانان به تفکیک جنس طی سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۹۵ ۴۷
- نمودار ۴-۴- نسبت اشتغال جوانان به تفکیک جنس طی سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۹۵ ۴۸
- نمودار ۵-۴- روند نرخ بیکاری جوانان در برابر نرخ بیکاری کل کشور ۱۳۸۵-۱۳۹۵ ۴۹
- نمودار ۶-۴- روند نرخ بیکاری جوانان در مناطق شهری و روستایی ۱۳۸۵-۱۳۹۵ ۴۹